

INTERNACIONALNI
TEATARSKI SUSRETI
BRČKO DISTRIKTA BiH

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ
ТЕАТАРСКИ СУСРЕТИ
БРЧКО ДИСТРИКТА БИХ

BILTEN БИЛТЕН

HRABROST OPSTAJE

Cenjena publiko!

Brčko distrikt BiH od 16. do 24. oktobra ponovno postaje epicentar regionalnih teatarskih susretanja, za koja s razlogom mogu reći, ne predstavljaju samo igranje predstava, nego jedan čin zajedništva, susret ljudi koji dolaze sa različitih strana, ali koji dele istu potrebu: da u teatru prepoznaju sebe.

Pozorište je oduvek bilo prostor slobode. U njemu možemo govoriti o onome o čemu inače ćutimo, smeјati se onome što nas pritiska i tugovati nad onim što nas nadilazi. Jer, teatar nas oslobađa i podseća da je svaki čovek i glumac i gledalac u sopstvenoj životnoj predstavi. Svesni smo da u vremenu koje je puno buke, teatar nam vraća tišinu potrebnu da čujemo sebe i druge, ali ujedno i krik neprihvatanja stvarnosti u kojoj se moramo smeјati i kada je bolno. To nije lako, za to je pre svega potrebna, naravno, hrabrost, baš kao u selekciji vrhunskih tekstova pod rediteljskom palicom velikana našeg podneblja. U tome je i smisao našeg mota **“Hrabrost opstaje”**, kao poveznici svim repertoarskim predstavama.

„Ljudi od voska” – Mate Matišić, režija Ivan Vanja Alač – Narodno pozorište Sombor, Republika Srbija

Drama o svim traumama koje nas okružuju: ratovi devedesetih, pitanje nacionalnosti, podela na seljake i građane, umetnik i njegov model. Svi strahovi ispričani su kroz tri priče jednog pisca koji sve to prepoznaje i pripoveda o sebi, svojim dilemama i saznanjima, nestrašćeno oblikujući jednu turobnu našu priču.

„Narodni poslanik” – Branislav Nušić, režija Egon Savin – Makedonski Narodni Teatar Skoplje, Severna Makedonija

Prva komedija Branislava Nušića nastala je kada je imao devetnaest godina, a danas deluje kao da je napisana pre nekoliko sati i kao da se i dalje piše. Manipulacija, korupcija, pohlepa i vlast prikazani su kroz likove koje svakodnevno srećemo. Oni su naši savremenici i naše komšije, a sada su na sceni. Ostaje pitanje – da li da se smeјemo ili da ridamo. Hajde da se smeјemo, lakše je.

„Smrt na dopustu” – Žoze Saramago, režija Kokan Mladenović – Gradsko Satiričko kazalište Kerempuh Zagreb, Republika Hrvatska

Predstava nastala po romanu portugalskog nobelovca Žozea Saramaga, „Kolebanje smrti”. Veliki roman pretočen je u veliku i slojevitú predstavu. U jednoj državi na sedam meseci prestaje da postoji smrt. Kriza zdravstva i ekonomije postaje sve dublja, kriminal raste, a ljudi stare i ne umiru. Vlada, crkva i monarhija vode svoje prljave igre. Predstava nudi spas u humoru, britkom savremenom dijalogu i pesmi. Smrt je ovde shvaćena kao živo biće sa kojim se treba igrati.

„Čelava pevačica” – Ežen Jonesko, režija Jagoš Marković – Centar za kulturu Tivat, Crna Gora

Klasično delo teatra apsurda. Jonesko je želeo da nauči engleski jezik i krenuo od reči – jednu po jednu, kao dete koje progovara i počinje da shvata pojmove. Drama je nastala kao igra jezika i pojmova, humor uvodi u besmislenú radnju u kojoj se sve pretvara u blebetanje, sve se kosi sa zdravim razumom i postaje apsurd, čak i samo postojanje likova na sceni. Ovog puta pozorište je iskoristilo svoje pravo da se poigra sa vlastitim jezikom koji nam otkriva i skrivene tajne omeđenog prostora kojem pripada.

„Tango” – Slavomir Mrožek, režija Radoslav Milenković – Narodno pozorište Tuzla, BiH

Drama o generacijskom jazu i svetu bez sistema vrednosti. Starija generacija se povlači umorna od borbe i ustupa mesto mladima koji su snažni i željni, ali njihova energija ne donosi promenu. Drama govori o porodici, osnovnoj ćeliji društva. Avangarda se gasi, sve ostaje isto ili postaje još konzervativnije. Život je i drama i komedija i groteska i farsa, a sve zajedno nas podseća da ga treba živeti.

„Mihael Kolhas” – Hajnrih fon Klajst, režija Boris Liješević – Jugoslovensko Dramsko Pozorište Beograd, Republika Srbija

Priča o čoveku koji veruje u pravdu i u sistem koji će zaštititi savesnog i mirmog pojedinca. Njegova vera biva slomljena. Želja za pravdom ismeјana je i ponižena, a onaj koji je traži biva kažnjen i uklonjen. Postaje niko. Ovo delo nemačkog romantizma nudi i snažnu sliku društva u kojem živimo i danas.

„Sjaj zvezda na plafonu” – Juhana Tidel, režija Damjan Kecojević – Malo pozorište „Duško Radović” Beograd, Srbija

Emotivna priča o ljubavi i gubitku. Prva prijateljstva, prvo zaljublјivanje i bolna saznanja i iskustva. Strah i očekivana smrt majke. Da li je smrt samo reč na koju moramo pristati? Kompleksna priča o odrastanju i sazrevanju. Pozorište koje pokreće i osnažuje. Pozorište koje nudi katarzu. Ne otimajte se. Nećete uspeti.

„Majstori, majstori” – Goran Marković, režija Marko Misirača – Narodno pozorište RS, Banja Luka, BiH

Poznata priča iz čuvenog filma Gorana Markovića sada je prilagođena sceni i pozorišnoj poetici. U njoj prepoznavamo i današnji trenutak: birokratiju, nepotizam, karijerizam, ogovaranje i ucene. Komedija apsurda smeštena je u vreme socijalizma, ali je u stvari savremena jer prikazuje ono što i danas živimo i što se i dalje piše pred našim očima.

Ovaj odabir ćete ipak vi dragi gledaoci proceniti svojom tišinom, aplauzom, smehom i plačem.

Selektor ITS-a Brčko distrikta BiH 2025. godine

Irfan Mensur

Radoslav Milenković:
ARTUR SE DANAS OBRAĆA SEBI – SVI SMO MI ARTUR

Predstava „Tango” Narodnog pozorišta Tuzla, koja ironično i sarkastično ismijava propast savremenog društva, autora Sławomira Mrożeka i u režiji Radoslava Milenkovića, izvedena je pete večeri Internacionalnih teatarskih susreta u Brčkom.

U vremenu u kojem se granica između apsurdna i stvarnosti gotovo izbrisala, „Tango” Sławomira Mrożeka postaje savremena parabola o poretku, pobuni i gubitku smisla. Radoslav Milenković u ovom komadu prepoznaje svu tragediju današnjeg čovjeka – njegovu potrebu za redom u svijetu koji se urušava i njegovu nemoć pred banalnošću moći. O pozorištu kao prostoru misaonosti, o Arturu kao savremenom tragaču i o apsurdnom koji više nije metafora, već naša svakodnevnica, govori reditelj Radoslav Milenković.

Šta Vas je privuklo Mrożekovom tekstu „Tango“?

Privukla me je njegova savremenost, njegova istinitost u odnosu na stvarnost, na naš trenutak u kome

igramo. Pozorište je osuđeno na savremenost. To je jedan veliki, veličanstven, klasičan komad dramaturgije apsurdna šezdesetih i sedamdesetih godina. Možda i najbolji, najzreliji i najkompleksniji tekst Sławomira Mrożeka. Prepoznao sam da ono što je bila Mrożekova misao šezdesetih – danas je naša realnost. Taj apsurd je postao stvarnost, a „Tango” savremen, žestok komad o zaludnosti i besmislu po-bune, o vlastohlepnim prostacima koji su postali vlasnici naših života jer imaju moć.

Glavni lik Artur pokušava uvesti red u svijet koji je izgubio smisao. Kome se, po Vama, Artur obraća danas?

Artur se danas obraća sebi. Svi smo mi Artur. On je čovek koji žudi za slobodom, za redom, za poretком sveta. Svet je izgubio sistem vrednosti, izgubio suštinu. Svi mi, prateći Artura, delimo tu istu želju, istu težnju, istu strast. Nadam se da još uvek imamo to u sebi. Možda i nemamo.

Scenografija i kostim u ovoj predstavi nose snažnu simboliku. Kako ste zajedno sa scenografkinjom Vladislavom Vanjom Cunnington gradili taj vizualni identitet?

Vanja je scenografkinja sa kojom sam radio više predstava. Dobro se razumemo, delimo nešto što bih nazvao ukusom – i u pozorištu i u likovnosti. Volim koliko ona ulaže truda da scenografija ne bude samo funkcionalna, već i likovni sloj pozorišne umetnosti. To je, nažalost, pomalo zaboravljeno u današnjem pozorištu, a ja sam srećan što smo zajedno prošli kroz ceo proces rada na ovom komadu.

Mnogi kritičari kažu da Mrožek i dalje govori o

današnjem svijetu. Šta je po Vama „Tango“ danas – komedija, tragedija ili upozorenje?

Ako kažemo komedija ili tragedija, to je previše grubo određenje. Teško je reći da je „Tango“ tragedija, a nije ni komedija. Arturov otac Tomil kaže: „Danas je tragedija nemoguća.“ Mi nemamo sistem verovanja, nemamo Bogove, moral ni vrednosti kakve su imali antički pisci. Mrožek zaključuje da je danas moguća samo farsa. I mislim da se ovom predstavom kroz farsu, igru i lakrdiju rugamo stvarnosti kakva je postala.

Poznati ste i kao pedagog i profesor glume. Na koji način iskustvo rada s mladim glumcima oblikuje i obogaćuje Vaš pristup režiji?

To su različite stvari. Režija je potpuno drugačiji posao. Sa studentima je rad mnogo delikatniji – ne možeš ih naučiti glumu, ali možeš ih provesti kroz sve faze glumačkog zanata. U režiji vodiš predstavu ka cilju; nekada pogodiš, nekada promašiš, nekada

ne stigneš nigde, nekada se iznenadiš gde si stigao. Ne možeš režirati studentski ispit. Taj proces učenja traje godinama. I nismo samo treneri nekih veština – mi smo pedagozi. Vežeš se za ljude, i to je mnogo dublje, delikatnije i intimnije povezivanje. Imaš osećaj da ta „deca“ odrastaju pred tobom. Odgovornost koju imaš tada ne može se uporediti ni sa čime drugim, možda samo s roditeljskom – a ne sa redateljskom.

Gospodine Milenkoviću, u intervjuu 2019. godine rekli ste: ‘Uvek sam na strani takvih koji se bune bez interesa, bez ikakvih očekivanja.’ Kako se taj stav ogleda u Vašoj režiji ‘Tango’ – da li ova predstava potiče na kritički stav, izaziva otpor ili prikazuje svijet u kojem je teško izraziti neslaganje?

Bilo bi lepo da sve to predstava nosi, ali domet pozorišta teško je izmeriti. Ipak, verujem da ono što se igra pred publikom ostaje u ljudima. Ne treba da menjamo svet, ali možemo promeniti ljude koji gle-

daju. Zato i dolaze – da prepoznaju sebe, svoj život i svoju stvarnost.

Da li je za Vas pozorište danas prostor otpora ili prostor promjena?

Promena – ne. Pozorište ne treba da menja, već da priča priče. Danas je svaka čestitost i svaka osetljivost oblik otpora. I to je dobro. Pozorište ne sme biti propaganda ni zabava, nego prostor misaonosti i istraživanja velikih dela koja sama po sebi predstavljaju temelj ljudskog otpora.

I za kraj – ako biste morali opisati „Tango“ jednom rečenicom, kako bi ona glasila?

Jako je teško izvući samo jednu. Ali ako bih birao, onda bi to bila: „Nekad je bila rečenica – svet je loš. A danas je rečenica – moguća je samo vlast.“

Amar Husejnović

APSURD KOJI JE ODAVNO POSTAO REALNOST

„Tango“, drama apsurdna, kroz satiričan i duhovit ton razotkriva duboko ozbiljnu temu – urušavanje porodičnih i društvenih vrijednosti. Jedan od likova, kojeg u predstavi tumači glumac Nermin Omić, jeste Stomil, ekscentrični otac, predstavnik generacije koja je odbacila tradicionalne norme u ime slobode i modernosti. Njegov nekonvencionalni način života i anarhično ponašanje simbolizuju slom moralnih vrijednosti, što, u konačnici vodi ka paradoksu koji drama razotkriva.

Večeras je publika svjedočila teatru apsurdna u svom punom sjaju, kroz priču o urušavanju sistema vrijednosti. Kako Vi doživljavate značaj ovog komada danas?

Bojim se da će Mrožeka izbaciti iz teatra apsurdna i po klasifikaciji prebaciti u realizam. Kada smo tek počeli raditi na predstavi, bilo nam je čudno, jer smo dobili u ruke djelo koje je nekada bilo samo lektira. Iščitavajući likove koji su u njoj opisani i situacije koje šalju određenu poruku, shvatili smo da taj teatar apsurdna kojeg je Mrožek napisao 60-ih godina prošlog vijeka, danas postaje realizam, počevši od

urušavanja sistema vrijednosti – etičkih, porodičnih, egzistencijalnih. Taj čovjek je davno napisao ono što nas zatiče svako jutro u našim životima, jer vidimo kako on korespondira sa današnjom publikom koja to prati i prepoznaje se u nekom od likova na sceni.

Kako tumačite lik Stomila kojega utjelovljujete u predstavi? Koliko je bilo izazovno ući u njegovu psihologiju i scenski ga oblikovati?

Stomil je jedna prevaziđena matrica. U komadu se stalno bori protiv forme i stalno to pribija svome sinu na nos, a ustvari, on je taj koji je formalista.

Jedan uzaludan lik koji živi pod oreolom slave iz starih dana koji su ga smjestili u nešto što se zove eksperiment. On konstantno nešto eksperimentiše, a zapravo – ne pomjera se s mjesta. Ja bih ga smjestio na autobusku stanicu gdje su se svi putnici ukrcali u voz a samo je on je ostao da čeka na peronu.

Postoji li trenutak u djelu koji vam je bio najkompleksniji ili, možda, najdraži?

Naš prvi susret sa djelom je bio najkompleksniji, iz razloga što smo sumnjali u sebe da ćemo ga moći protumačiti na pravi način i iznijeti to kako treba, probiti taj četvrti zid i poslati poruku koja je toliko snažna i jasna. Bilo nam je veoma teško i komplikovano, ali pažljivo analizirajući jednu po jednu rečenicu, vidjeli smo da se to tiče nas samih. Bez obzira što su mnogo kompleksni likovi, probali smo da ih napravimo plastičnima, koje ćemo prebaciti preko

tog četvrtog zida kako bi publika uživala u tome što oni čine. S druge strane, najbolja mi je scena kada lik Artura daje zadatke članovima porodice šta će da rade i kako će dalje. Tu se Stomil opet vraća eksperimentu jer on nema gdje dalje, njegovo vrijeme je prošlo i on ponovo pokušava da vrati kotač unazad, vodu na svoj mlin, ali ne ide, jer se traži nešto novo, svježije za generacije koje slijede kako se opet ne bi desili neki Edeci i ostali likovi iz Mrožekove drame. Djelo je napisano 1963. godine u Poljskoj, u vrijeme kada je kod njih vladao pritisak na intelektualce, na nacionalnost, kao što je to tamo zastupljeno već stoljećima. Mrožek je to fino napisao i upakovao zbog čega bih volio da i mi imamo slične pisce koji će da razobličie ove naše vlastodržce, odnosno naše Edeke.

Kako mislite da publika našeg balkanskog mentaliteta doživljava dramu apsurdna?

Vrlo je kompleksno. Imali smo sreću što je ovaj komad, koji je napisan kao teatar apsurd, sada zaživio kao realističan i mogu velikim dijelom prepoznati ono što su vidjeli na sceni. Druga je stvar kako se igra apsurd, nekada je bilo puno više opetovanja, što je publici bilo čudno, međutim mi nismo imali potrebu za tim, osim jedne scene kada Edek tri puta ulazi u sobu, čisto da ispoštujemo taj žanr i to je bilo dovoljno kao naznaka.

Kakva je atmosfera vladala na sceni prilikom pripreme komada?

Narodno pozorište Tuzla ima sjajan kolektiv i vlada jedan kuriozitet vezan za nas, a to je da, gdje god dođemo, osvojimo nagradu za kolektivnu igru što znači da smo dobro uigrani, poznamo jedni druge

i dajemo sve od sebe kako bismo napravili što bolju predstavu za publiku.

Šta biste poručili onima koji još nisu osjetili apsurd i satiru ove drame na sceni?

Neka dođu u teatar. Ne moraju gledati samo “Tango”, već i nešto drugo. To će im biti duševna hrana. Teatar je čudo, nešto neprikosnoveno i u njemu će, iako su jednu te istu predstavu dva-tri puta gledali, uvijek iznova imati potpuno drugačiji ugođaj, pronaći nešto novo u liku koji ih intrigira, nešto što im iznova zaokuplja pažnju.

Bojana Savić

VRATITI PORODICI NJENU SNAGU I VRIJEDNOST

Ulogu bake Evgenije u porodici u kojoj su tradicionalne norme i hijerarhija porodičnih odnosa uništene, a novi poredak se bezuspješno pokušava uspostaviti, utjelovila je glumica Remira Osmanović. Kroz njen lik predstava dobija dimenziju generacijskog sukoba – ne samo između roditelja i djece, nego i između starijih generacija koje su nekada imale autoritet i mlađih koje teže ka promjenama.

Lik bake Evgenije ima satiričan karakter, jer kroz njega vidimo kako starije generacije, koje su nekada imale smisao i stabilnost, danas više ne uspijevaju da funkcionišu u novim okolnostima.

Predstava "Tango" prikazuje generacijski sukob i urušavanje porodičnih vrijednosti. Kako baka Evgenija reaguje na sav taj kaos? Da li pokušava unišiti red u porodici ili se i sama prepušta apsurd?

Baka se prilagodila. U jednom dijelu predstave Artur kaže da je od jedne fine, dobre bake i majke postala raskalašena baka koju više ne možete prepoznati – koja pije, kocka i više ne mari ni za život, ni za porodične

norme i tradiciju. Sve je to zgazila i prilagodila se tom ružnom vremenu. Zaboravila je na vrijednosti, porodicu, na djecu koju je trebala da odgaja i usmjerava. Ona, kao najstarija, trebala je biti stub porodice, ali je prva podlegla porocima. I onda se, logično, ruši i porodica i društvo. Nažalost, nije opstala, kao ni mladi Artur koji je imao dobre namjere i ideje. Nije uspio da vrati stvari na temelje, na ono što nas je nekada držalo, a to su porodica i porodične vrijednosti.

Da li već na samom početku možemo zaključiti da je poruka predstave upravo to da greške treba ispravljati na vrijeme? Naime, Artur tokom cijele radnje pokušava da uvede red i ponovo uspostavi porodičnu hijerarhiju, ali u tome ne uspijeva.

Njegovi roditelji su ti koji su ranije trebali nešto ispraviti, ići pravim putem. Artur je već nemoćan, jer je sve otišlo predaleko. On, sa svojim iskrenim, ali nemoćnim pokušajima, ne može ništa promijeniti, jer su otac, majka, baka i ujak svi podlegli tome. On je jedina svijetla tačka, ali biva ubijen. Više se vjeruje strancu

koji dolazi, kocka s bakom i ujakom, nego vlastitom djetetu koje dolazi sa željom da vrati red, porodicu i dobro. Nažalost, ne uspijeva u svojoj dobroj namjeri.

Čak ni nakon smrti bake Evgenije ne dolazi do promjene odnosa u porodici. Da li je to poruka da,

kada jednom izgubimo moralne vrijednosti i porodične temelje, teško ih je ponovo uspostaviti?

Na trenutak se malo preplaše, ali nastave da žive po starom. Svako ide svojim putem. Artur jedini još pokušava da unese red, ali je spletom okolnosti kasnije ubijen. To je potpuni raspad sistema. To nam je, nažalost, vrlo blisko i danas. I u našem društvu vidimo slične situacije, gdje su porodica, tradicija i vrijednosti porušene i omalovažene; gdje više nije važno da budeš dobar, već da budeš moćan, bogat i da dođeš na vlast. Dobro se ne nagrađuje, nema uspjeha ni priznanja. Nažalost, takav sistem gura zlo na površinu. Predstava, zato, ima zadatak da ljudima otvori oči, da se zapitaju i prepoznaju poruku da zlo dolazi na vlast, da zlo pobjeđuje, i da se moramo boriti da se to ne dogodi. Treba vratiti standarde, porodične vrijednosti, da baka bude baka, otac otac, da porodica ponovo postane oslonac društva.

Dok gledamo predstavu, neke scene kao da se ponavljaju, kao da se kroz njih preslikava današnjica. Koliko je ta poruka važna?

Ljudi često kopiraju jedni druge, pa tako i zlo. Mnogi mladi danas upadaju u iste obrasce ponašanja, misleći da je to „moderno“ ili „fora“. U predstavi vidimo da u porodici nema ničeg dobrog. Ni majka ni otac ne pokazuju moral, sve se prelazi olako – preljuba, poroci, kocka. Nažalost, to vidimo i danas. Ono što je nekad bilo sramota, danas se smatra normalnim. I to je najtužnije. Danas je „normalno“ da baka pije, da se kocka, da djeca piju pred roditeljima, da majke javno varaju muževe – stvari koje su prije 20 godina bile nezamislive. Mrožek je to napisao davno, ali njegova poruka danas zvuči jednako svježije i istinito. Nije normalno da se zlo prikazuje kao svakodnevica. Mi moramo pokazati da je zlo – zlo. Da publika shvati da nije dobro, da se mora braniti dobro, porodica, ljubav, poštenje.

Šta biste željeli da publika ponese iz „Tanga“ – neku misao, osjećaj ili poruku koju ste vi utkali u svoj lik?

Čak i stariji ljudi mogu postati podložni propadanju, ako se prepuste bez otpora. Zato je važno da se u porodicama više razgovara, da se otvaraju takve teme i da se njeguje povezanost među generacijama. Ako vratimo porodici njenu snagu i vrijednost, mislim da ćemo ponovo imati zdravo društvo.

Mirsad Zahirović

КАД НИШТА НЕМА НА СЦЕНИ – И ТО ЈЕ СЦЕНОГРАФИЈА

Шта све може да каже простор у једној представи? Колико зидови, предмети и свјетло обликују атмосферу коју публика осјећа? Владислава Канингтон (Vladislava Cunningham), сценограф представе „Танго“, Народног позоришта Тузла, појаснила је због чега сценографија представља основу и темељ сваког глумачког дјела, а разговор са њом прочитајте у наставку.

Када сте добили текст „Танга“, шта Вам је била прва мисао, одакле сте почели стварати сценографију?

Прво се прочита текст, а овде је било лако, јер је текст генијалан. Потом разговарала сам са редитељем, он је тај који одлучује шта жели да прикаже и у који контекст поставља дело. Тај разговор је кључан, поред тога што ми прочитамо дело и имамо неку своју визију. Радим са Радославом Миленковићем већ неколико представа и имамо дивно разумевање. Ја морам да чујем шта редитељ мени каже, шта он заиста жели, али и да одговорим на то.

Ви сте прво завршили сликарство, па потом сценографију. Да ли је та „ликовност“ нешто што Вас одређује у раду?

Апсолутно. Мени је сликарски приступ веома важан. Сценографија мора да буде функционална, али и да визуелно комуницира. У „Тангу“ сам настојала да ликовно дочарам буђавост живота, тај распад система. Сценографија заправо то показује. Мени је изазов био да то ликовним језиком дочарам. Као сценограф много бринем и о светлу, па бих то издвојила као две кључне ствари.

Који детаљ на сцени Ви сматрате важним, а можда га не примјете сви?

За мене су кључни зидови – тапете које су некад биле нове, па прекречене више пута, па опет отпале. Рупе у зиду, паучина која се не чисти никада. То је симбол те устајалости и немара. Тај визуелни слој показује стање духа ликова. Али свакако ту су и елементи који су неопходни, рецимо сто на којем и спавају и једу. Столица се ставља на сто па то чини трон, међутим то су већ елементи који прате текст, а ликовност је нешто друго.

Користите ли често специјалне ефекте и колико сте спремни да у томе ризикујете?

Овдје у „Тангу“ нема ризичних и технички захтевних ефеката, јер је сценографија једна константна слика. Све је статично. Међутим, у операма и мјузиклима, када се сцене мењају, све мора бити прецизно. У једној представи, коју сам радила у Народном позоришту у Београду „Вране“, радили смо огромно црно небо од сатена које се спушта у одређеном тренутку. Богато набрано платно, распето на неколико цугова који треба синхронизовано да се спуштају и праве таласе црног страшног неба ... Ту увек стрепим да ли ће све проћи како треба.

У којој мјери се сцена, костими и свјетла допуњују?

Изузетно је важна комбинација свих сценских елемената. Редитељ на састанку разговара са сценографом и костимографом и на том састанку се све договори. Сценографија, костим и светло морају дисати заједно. Ако нема усклађености, добијете три различите

представе у једној. Ми смо овде, костимограф и ја, чак ишле заједно да бирамо материјале. Она за костим, ја за сцену. То заједништво је кључно. Ми смо један тим и једна прича.

Да ли сценограф сам набавља све те елементе?

Зависи од позоришта. У великим кућама постоје службе које то раде. У мањим, као овде, често сама идем и бирам. У овом случају ми је колегиница из Тузле помогла, заједно смо налазиле материјале. Иначе поред ликовних скица, сценограф је дужан да уради техничке разраде цртежа да би неко ко прави сценографију могао да зна шта да ради, као на примјер: колика је висина кулисе, колика је ширина, гдје се шта налази и то се све нацрта у плочрту. У Тузли постоји један столар који нам је комплетна техничка подршка. Све је направио сам, док сам ја осликавала сценографију.

Подразумијева ли добра сценографија много садржаја на сцени?

То није уопште питање количине. Може бити само једна столица на сцени, али ако је добро одабрана, ако је осветљена на прави начин, она носи целу сцену. Добра сценографија подржава и глумца, не такмичи се с њим.

Значи, ако сценограф каже да не треба ништа на сцени, онда је и то је сценографија?

Јесте, али то је ипак редитељева одлука. Он поставља дјело, ми га само допуњујемо својим језиком. Али ако је ликовност добра, онда није важно да ли је сцена празна или пуна — важно је да има душу.

Како је могуће да Ви до сада нисте погледали представу?

Па ето, нажалост, десила се једна трагедија у мом животу баш у време премијере и нисам могла да дођем. После тога је кренуо други пројекат, па нисам стизала да дођем у Тузлу. Када је представа играна у Јајцу, ја сам била на другом крају свијета. Тако да — ово вече-рас је за мене као лична премијера. Први пут гледам свој рад, и пресрећна сам због онога што видим.

Важно је што су други видјели Ваш рад и наградили га. Како сте се осјећали када сте чули да сте добили награду за ову сценографију?

Била сам у Енглеској када сам чула вест. Пресрећна, заиста. Урадила сам најбоље што сам знала, и кад неко то препозна, осјети и награди, то је огромна срећа.

Марија Радић

U RITMU APSURDA

U režiji Radoslava Milenkovića, „Tango“ – komad poljskog klasika apsurda – otvara pitanja granica slobode, porodičnih odnosa i gubitka moralnih vrijednosti u svijetu koji se urušava pod težinom vlastite banalnosti. U središtu predstave nalazi se lik Evgenija, priprostog, ali simbolički presudnog čovjeka, kojeg tumači glumac Milenko Iliktarević. Nakon izvedbe, razgovarali smo s njim o ulozi, procesu rada i porukama koje predstava donosi.

Mogli bismo krenuti od Vaše uloge. Sam naslov predstave već otvara brojna značenja, a sam kraj, onaj posljednji ples, zapravo i razotkriva simboliku naslova. U tom završnom momentu vidimo pobjedu banalnosti nad idejom, svijet koji popušta pred trivijalnim idealima. Šta je Vas konkretno privuklo u ovoj ulozi i gdje ste se najviše prepoznali?

Privukla me najviše ta pobuna koju ujak pokušava da sprovede sa svojim rođakom kako bi promijenio

svijet, da svijet ponovo „sjedne uspravno“ i da se više ne grbi. Premda je uloga kontradiktorna, jer on na kraju ipak pristane da igra tango sa Vlasti, sa svima onima koji su moćnici i koji tlače obične ljude. To je ono zrno u liku koje mi je pomoglo da ga izgradim. Na početku sam ga pokušao prikazati kao zatvorenog, natmurenog, čovjeka koji trpi i ćuti, a to se vidi i na sceni. U prvoj trećini predstave on gotovo ne progovara, sve do monologa u kojem nagovara Artura na pobunu. Mislim da ga je baš ta neuspjela pobuna i dovela do toga da postane saveznik s Vlasti.

Vaš lik u jednom dijelu predstave djeluje gotovo sporedno, ali se na kraju ispostavlja da nosi ključnu ulogu u preokretu. Koje su Vam bile najveće poteškoće tokom procesa prilagođavanja ovom liku?

Najveći izazov bio je u tome što sam želio istovremeno da uđem i u emociju i u tekst i u lik. Znao sam da to ne ide, ali sam brzao, pa nisam na vrijeme

savladao tekst. U jednom trenutku sam se bio i izgubio u svim tim previranjima među likovima na sceni. Međutim, strpljivim radom, kako smo napredovali i dublje ulazili u materiju, postajalo je sve lakše. Danas se jasno vidi razvoj lika, od čovjeka koji čuti i trpi, preko pobunjenika, do onoga koji preuzima vlast i na kraju postaje poltron.

Kroz saradnju s rediteljem Radoslavom Milenkovićem, koliko ste imali slobode u građenju lika, a koliko je postojao unaprijed zadani autorski okvir?

Rekao bih da je to bilo pola–pola. Dopuštao nam je slobodu da sami osmislimo određene *mizanscenske* pokrete, da donesemo monologe na scenu gotovo gotove, a on bi ih potom korigovao. Budući da je ovaj tekst radio već nekoliko puta, znao ga je ‘u dušu’, pa smo mu se s povjerenjem prepustili. Do sada je napravio nekoliko odličnih predstava i vjerovali smo da će i ova biti uspješna. Iako bih možda volio da su pojedini monolozi kraći, publika je večeras sjajno pratila predstavu.

Predstava donosi snažnu društvenu kritiku koja se provlači kroz sve slojeve priče. Kako publika reaguje na „Tango“? Da li se reakcije razlikuju od mjesta do mjesta?

Reakcije su različite. Igrali smo predstavu u Tuzli i na gostovanjima i svaka publika reaguje na svoj način. Večeras je publika bila mirnija i tiša, dok se u nekim gradovima više smiju, vjerovatno zato što nas poznaju i znaju naš repertoar. Tada ima više smijeha i živosti. Ovdje je bilo mirnije, ali jednako pažljivo.

Bili ste i u umjetničkim i u rukovodećim ulogama. Koliko Vam je iskustvo upravljanja pozorištem pomoglo da steknete širu sliku i dublje razumijevanje teatra kao organizma?

Bio sam devet godina upravnik Narodnog pozorišta Tuzla, a paralelno sam i glumio. To iskustvo mi je pomoglo da razumijem kroz kakve sve peripetije prolaze rukovodioci, od direktora i umjetničkih vođa do tehničara i scenografa. Teško je držati na okupu 30 ili 50 ljudi bez trzavica, jer je scena živ organizam. Dovoljno je da nešto ne ide kako treba i lako dođe do tenzija. Sve to me naučilo da je dobra organizacija pola svakog posla, bilo da je riječ o glumi, rekviziti, scenografiji ili budžetu.

S obzirom na bogato iskustvo, šta biste poručili mladim generacijama glumaca koji tek ulaze u svijet teatra?

Uvijek govorim da je 99 % rada, a samo 1 % talenta. Uspjeh dolazi jedino kroz upornost i trud. Bez toga nema ničega.

Razgovor s Milenom Iliktarevićem donio je pogled iznutra na Mrožekov „Tango“, komad koji, iako napisan prije šest decenija, danas zvuči iznenađujuće savremeno. Njegov Evgenij nije samo čovjek iz pozorišne fikcije, već ogledalo svijeta u kojem živimo, u kojem snaga i banalnost često nadjačaju razum.

Edin Osmanbašić

SVI PLEŠU TANGO KAKO EDEK SVIRA

Na sceni „Tanga“ sve se urušava — red, moral, obitelj, pa i smisao. Iz tog kaosa izlazi Edek, čovjek bez teorije, ali s instinktom. U izvedbi Elvisa Jahića on ne preuzima samo vlast nad kućom, nego i nad svijetom koji mu se sam poklonio. Smijeh je gorak, ali prepoznatljiv: jer Edek danas ne dolazi iz literature, nego iz stvarnosti.

Edek je lik koji iz sjene preuzima svijet. Kako ste vi pronašli njegovu snagu – u tijelu, glasu ili tišini?

Pa u svemu od toga nabrojanog. Šta je dobro kad se rade takve uloge, jer dosta je toga već izrečeno. Onda sama pojava ne treba da kvari to. I onda, naravno, sve ono što je podržano, to ide sve iznutra i ne razmišljamo o tome kako šta izgleda, ukoliko ga mislimo odavdje iz dubine duše. A bilo je i lagano u pojedinim momentima zato što je redatelj neko ko je iskusan i ko je glumac, već i zna kako se koje stvari kreću po sceni. Zna na koji način uputiti glumca, gdje mu koja pozicija bolje odgovara i slično. A Edek je specifičan po tome zato što u vrijeme kad je pisan, kad je Mrožek stvarao ovaj komad, tad Edeka, bar mislim, nije bilo toliko na svijetu. Dok su danas oni preu-

zeli, oni su primarni danas, njih više i oni su već na vlasti. Ne znam koja bi sad kontra bila u današnjem periodu. A tad Edek, ovakav kakav jest, je bio pojava neka koja se upirala prstom.

On je prost, ali ne i bez logike. Kako ste izbjegli da Edek bude samo karikatura, a da publika osjeti kako je on zapravo opasno stvaran?

Da, to je jako dobro pitanje, jer je u ovakvom komadu lako zalutati – to što ste spomenuli, da ispadne karikatura. Cijelo vrijeme sam pokušavao da pronađem dublji smisao Edekove logike. Ljudi koji djeluju jednostavno, kao da imaju „dva prsta na čelu“, njihova pamet je prosta, ali on ima svoju logiku funkcionisanja. Za razliku od nas, koji smo emotivno pismeniji i znamo artikulirati osjećanja, Edek to ne radi – njegovo izražavanje je šturo, ali njemu logično. Na primjer, kada u tekstu kaže „napredak“, on to ne objašnjava – on jednostavno vjeruje da čovjek treba da ide naprijed. Nemamo se tu kad okretati. A on izgovori „napredak“, koji, sad kad pogleda iz tog ugla, šta to znači uopšte? Bilo je i provokativno stvarati nekoga koga ima

malo u smislu teksta, mnogo je na sceni, valjalo je sve to držati. Ponovo se vraćajući na to iznutra, da bi to bio neko koji je trodimenzionalan, da ne bismo pribjegli tome da on ima samo neki zlatni sat i prsten, raširena košulja pa da podsjeća na neke od ovih naših pjevača ili političara koji su već tu na vlasti. Zato, kažem, moralo se tražiti u nekim njegovim nijansama od toga kako on iz dana u dan može da provodi vrijeme, kako se snalazi, od čega živi.

U Tango, Edek na kraju pleše, kao da plesom obilježava kraj svijeta. Što za vas taj tango znači: slavlje moći, parodiju reda ili nešto treće?

Mogu, naravno, samo o sebi da govorim iz onog što sam uvidio u ovom „Tangu“; imam osjećaj da me predstava podsjeća na onaj trenutak u Kusturičinom filmu kad kažu „Majmun je ušao u tenk, bit će belaja“. Nisam ga doslovno citirao, ali znate o čemu govorim. Isto tako i ovo mislim, sad je on vlast i svi će da igraju onako kako on svira. I tako i taj tango i čovjek koji ga igra, mogli biste ga zamisliti u nekom kolu, je l' tako? A ovdje ga Mrožek stavlja u sjajnu situaciju gdje on baš pleše tango. I zato, na svo to moje posmatranje, jeste da je on prilagodljiv; da on može da se prilagodi i uradi neku stvar u pravom

trenutku, odabrati pravu korist za samog sebe. A naravno, imamo i ulogu Evgenija koji je također tu i on će da bude i da liže svaku novu vlast koja je došla. U ovom trenutku treba zaigrati i zaigrat će on. A onaj koji ima pištolj, on svira.

Edek ne filozofira, on djeluje. Da li vam je kao glumcu lakše igrati lik koji „ne razmišlja previše“ ili je upravo to najteže?

Pa ja imam osjećaj da glumac nešto non-stop mora kao raditi. Imati neku određenu fizičku radnju, misliti o sceni i sve to. A onda kad dođe ovakav lik, ja sam na početku tu dosta imao određenih prijedloga i sa rediteljem razgovarajući o tome sam uvidio da mora da ga se svede. Da baš imate osjećaj kao da bi u jednom trenutku komad scenografije ustao i postao nešto. Naravno, primjer je namjerno pretjeran da biste razumjeli o čemu govorim, ali baš utoliko je bilo njega provokativno za stvarati i igrati. Imam osjećaj da je Edek kao na ON i OFF. Svemu on prisustvuje i sve čuje, a sad zavisi samo gdje se upali, koji je okidač koji nešto ima vezano za njega i on je tad aktivan. I on je neko ko je takav u trenutku i došao na vlast, kako je to ovdje lijepo Mrožek napisao. Zato kažem, glumac non-stop nešto mora na sceni da radi, da živi, a ovoj ulozi sam morao da prilazim skroz drugačije. I jedno veliko, iz tog ugla, iskustvo za mene je na koji način prosto osjetiti stvari, gdje se razvijaju, gdje je primat.

Kako je tekao proces adaptacije originalnog teksta? Je li osim redatelja i glumaca u process bio uključen i dramaturg?

Ne, nismo imali dramaturga na ovom komadu. Na početku smo se okupili, kao na sastanku ili prvoj probi, gdje smo malo porazgovarali o tome. Ja sam se potrudio da ga pročitam i ranije. Mrožekov komad mi je odmah ostavio snažan utisak, to je važno glumačko osjećanje, kada vas tekst pogodi „na prvu“, bez razmišljanja o ulozi, režiji ili smjeru predstave. Odmah sam ga zavolio. Kad imate tako genijalnog pisca kao što je Mrožek, jedino što možete jeste da se trudite da ga ne pokvarite – da se jasno čuje njegova misao i priča. Više to nije apsurd, već stvarnost koju mi živimo. Zaljubio sam se u Edeka, u cijeli komad, i zato mi je svaki put zadovoljstvo igrati ga.

Ako biste morali opisati „Tango“ iz Edekova ugla, kako bi on objasnio svijet u kojemu živimo?

Ako ću jednu riječ upotrijebiti, raj.

Nema više junaka ni buntovnika, ostali su samo oni koji znaju ritam. I možda je to najveći napredak od svih.

Ena Gluhaković

АЉА ГЛУМИ СЛОБОДУ

У представи „Танго“ по тексту Славомира Мрожека, у режији Радослава Миленковића, млада глумица Јана Милетић игра улогу Аље – дјевојке која покушава да пронађе себе у свијету пуном моралне и породичне конфузије. Улога Аље, посебно је истакнута као глас младих који траже своје мјесто у свијету који се урушава. За билтен ИТС-а Јана Милетић говори о раду на својој првој професионалној улози, изазовима и инспирацији коју проналази у позоришту.

Шта је то што представу *Танго* чини посебном?

Представа и текст су веома специфични, јер су настали још 1964. године, а и даље су невјероватно актуелни. Мрожек је писац апсурда, али то није апсурд каквог познајемо код Јонеска или Бекета. Он полази од реализма – од реалних ситуација које толико ескалирају да прелазе у апсурд. Управо то је оно што ми данас живимо. Текст је веома савремен и носи снажну друштвену критику.

Ко је Аља, и како је доживљавате?

Аља је осамнаестогодишња дјевојка, веома рањива и збуњена. Живи у породици која је у потпуном расулу. Она тражи узор међу члановима своје породице, највише у Елеонори, што је за њу веома ризично. Покушава да буде слободна и

бунтовна, дјелује као „емо“ девојка, али је унутра веома затворена. То је некакав унутрашњи судар који она стално проживљава.

Како сте приступили изградњи овог лика?

Замислила сам је као дјевојку која глуми слободу, док се у њој одвијају јаке унутрашње борбе. Она је окружена људима који живе у хаосу, у неморалу, и сама покушава да пронађе свој пут. Флертује, јер је то видјела код Елеоноре, истражује границе, али на крају постаје колатерална штета те породице. Много сам размишљала о психо-лошком стању Аље, о њеној несигурности, жељи да буде прихваћена, а истовремено и да буде другачија. Гледала сам филмове, слушала музику коју би она можда слушала, биљежила мисли у дневник из њене перспективе... Жељела сам да је разумијем, не да је играм као неку „типичну тинејџерку“.

Шта Вам је највећи изазов у тумачењу Аље?

Најизазовнији дио је био однос између Аље, Еленоре и Едека. Тај љубавни троугао у коме се она нађе, и све провокације које долазе из њене жеље да припада, доводе је у веома тежак положај. Она испитује свијет одраслих, али у том процесу плаћа цијену.

Колико Вам је значила сарадња са редитељем Радославом Миленковићем?

Много, огромно! Он је редитељ који тачно зна шта жели, али истовремено оставља простор глумцу да истражује. Са њим сам се осјећала слободна да поставим питања, да погријешим, да пробам више приступа. Мислим да је из тог повјерења и слободе изашла аутентична Аља.

Постоји ли нека сцена у представи која Вам је била тешка или посебно емотивна?

Постоји један тренутак када Аља схвата да је изгубила контролу над ситуацијом и да је у суштини изманипулисана од стране оних којима се дивила. Та сцена је емотивно тешка, јер се дешава унутрашњи лом – као да јој нешто пукне изнутра. Није велика сцена по тексту, али носи велику тежину.

Како публика реагује на представу?

Представа је филозофска и има много подтекста. Свако од нас на сцени осјећа да текст комуницира с публиком. Чули смо лијепе критике и реакције, што ми пуно значи, јер је ово моја прва професионална улога. Мислим да је важно што играмо ову представу, јер она отвара питања која се тичу свих нас - како живимо, шта прихватамо као нормално, и шта је слобода.

Шта Вас као глумицу посебно инспирише?

Инспиришу ме различити ликови и начини на које могу да им приђем. Трудим се да сваком лику дам дио себе, да не буде шематски. За мене је сваки нови лик прилика за истраживање и раст.

Да нисте глумица, чиме бисте се бавили?

Као мала сам жељела да будем балерина. То је била нека прва љубав. Ипак, сцена је остала - само се облик промијенио.

Шта замишљате као улогу из снова?

Волим Чехова, и било који његов комад би ме истински инспирисао. Такође бих вољела да играм Шекспира, посебно ликове као што је Лејди Ана у *Ричарду III*. Такве улоге ме тјерају да размишљам дубље и копам по себи.

Радите ли још на неком пројекту поред студија и ове улоге?

Студент сам четврте године Академије драмских умјетности у Тузли. *Танго* је моја прва професионална представа, и тренутно сам највише фокусирана на студије. Немам друге пројекте у овом тренутку, али ми ова улога много значи као искуство и као почетак професионалног пута.

Миљана Ђурђевић

„ТАНГО“ У АПСУРДУ И КОНТРА-АПСУРД У ТАНГУ

Драма „Танго“ аутора Славомира Мрожека, у режији Радослава Миленковића, коју је извео ансамбл Народног позоришта Тузла, препуна је апсурда која приказује урушавање породичних вредности. У том хаотичном домаћинству не важе никаква правила, осим правила у ауторској музици која је без апсурда, али у контра-апсурду препуном позитивне енергије. Аутор музике је вишеструко награђиван за бројна музичка остварења у позоришту.

Његово име је Денис Хаџић.

„Никад у животу нисам лакше урадио и лакше се сложио са оним што је Рале (Радослав Миленковић, редитељ) тражио од мене у овој позоришној представи. Обзиром да је комплетна представа препуна апсурда, а ја сам склон да идем у контру од онога што представа показује, ипак сам морао да направим нормалну музику да би била у контра-апсурду. Имао сам у почетку проблем пронаћи податак где је тачно смештен „Танго“. Све је алудирало на то да је Пољска у питању, тако да је, заправо, мој танго нека мешавина њега и полке. Једноставно сам петнаестак дана слушао традиционалну пољску музику да би ми та мелодија ушла у ухо како

би успео направити оно што је Рале од мене тражио. Морам рећи да је на прву био задовољан. Једноставно смо кликнули, „заплесали танго“, ушли у неки „вагон“ који путује ка једном циљу, а резултат тог нашег путовања, тог финалног производа је управо ова наша представа.“

Можемо ли и тај контра-апсурд посматрати као онај исти апсурд који извире на сцени од самих актера представе?

Па могли би то доста да анализирамо, али с обзиром да је овај музички апсурд, заправо у контри, онда га можемо посматрати као нешто нормално, нешто питомије, енергичније.

Музиком се бавите дуги низ година. Каква је ситуација у тој врсти уметности, има ли апсурда и у музици?

Итекако! Нажалост! Данашње време препуно је апсурда, па чак и кад је реч о музици. Недавно сам исто тако за локалне медије у Тузли управо причао на ту тему. Мислим да би могли да доживимо, за неких пет до десет година, да се музичар као уметник неће ценити. Биће непотребан јер ће нас преплавити вештачка интелигенција. Већ нам се то полако дешава. Готово да у 70 % посла вештачка интелигенција прави музику. Неко ко нема ухо за музику и ко се не бави музиком то и не примећује, већ једноставно мисли да је то човек одсвирао. Технологија толико брзо напредује да се понекад запитам где је граница и шта све можемо очекивати за десет година! Не бих волео да професија музичара постане угашена. Е сад, како да кажем, теши ме то што вештачка интелигенција, осим знања и готовог производа никада неће моћи да нам узме душу!

Када је душа у питању, добро знам да у Тузли има јако добрих музичара: Баш онако са душом!

Морам вам рећи да знам да и у Брчком има јако добрих музичара и сложићу се са вама што се тиче тузланских музичара. Мада у томе има и доста оних некавалитетних. Имам обичај да кажем да никада није било више музичара, а

мање музике. Апсурд, као и у представи. То је управо и проблем данашњег времена који нас по питању музике веома ремети.

Чини ми се да се слажемо да је одавно дошло време музике у којој не постоји риф одсвиран на гитари. Не постоји мелодија, већ се све своди на једнолични ритам и текст који се готово и не разуме! Где нас то води?

Итекако се слажемо. Ја сам гитариста, мада свирам и друге инструменте. Самим тим сам и велики љубитељ свирања рифова уз које сам одрастао, уз које сам учио да свирам. Не знам да ли је могуће наћи неки риф који је то неко раније време био познат, а да га нисам свирао. Данас је то сасвим друга прича. Не могу тврдити да је риф нестао, али код данашње омладине променио се стил живота и тај наш риф им није ни мало симпатичан! Мада сам и ту оптимиста. Верујем да ће након неког одређеног времена риф поново да се врати на сцену, да постане поново модеран. Једноставно као и што се све враћа у животу. Рок музика је била актуелна 70-их година. Онда је у 80-им почела падати, а онда почетком овога века поново се вратила и постала тренд. Тако ми некако све изгледа и са овом данашњом музиком. Ипак, вратиће се риф поново у моду, у то сам сигуран. До тада... само стрпљења.

Мирослав Обрадовић

Tuzlanski Tango: U VRTLOGU APSURDA I KAOSA, GDJE FARSA OGOLJAVA NAŠU SVAKODNEVICU

U vremenu kada su riječi izgubile težinu, a smisao postao predmet trgovine, *Narodno pozorište Tuzla* donosi predstavu koja nas podsjeća koliko je kazalište još uvijek živo i potrebno. *Tango* Slawomira Mrożeka, komad nastao sredinom prošlog stoljeća, u ovoj novoj interpretaciji pokazuje da apsurd nije samo književna kategorija – on je svakodnevica u kojoj živimo.

Predstava ne teži nostalgичnom čitanju klasika, već ga razlaže do srži: svijet bez reda, sustav bez vrijednosti, obitelj bez autoriteta. Na sceni se postupno razotkriva slika urušenog poretka, gdje likovi, zarobljeni u besmislenim ritualima, pokušavaju održati privid normalnosti. U središtu tog vrtloga nalazi se Artur, mladi intelektualac koji traži red, smisao i moralnu vertikalnu, ali se svaki njegov pokušaj pretvara u grotesku.

Režija je vođena sigurnom rukom, s jasnim osjećajem za tempo i strukturu. Umjesto doslovnosti, gradi se gust sloj simbolike u kojem se isprepliću ironija, cinizam i tragična svijest o nemoći promjene. *Tango* ovdje postaje drama o zaludnosti pobune, o generaciji koja pokušava promijeniti svijet, ali se na kraju sama pretvara u ono protiv čega se borila.

Vizualni identitet predstave izgrađen je s rijetkom preciznošću. Scenografija djeluje kao zatvoreni svijet u raspadanju – prostor između reda i kaosa, ispunjen predmetima koji su izgubili funkciju i značenje. Svaki detalj nosi simbol, svaka boja otkriva sloj značenja. Kostimi dodatno naglašavaju kontrast između ideala i banalnosti, između intelektualne discipline i primitivne sile koja sve proždire.

Glumačka postava uspijeva pronaći pravu mjeru između ironičnog i tragičnog tona. U trenutku kada publika pomisli da se smije, shvati da se smije sebi. Ta suptilna igra između komedije i tragedije, između parodije i istine, ono je što čini ovu izvedbu iznimno snažnom. *Tango* ne moralizira, već ogoljuje – pokazuje da je granica između farse i stvarnosti postala opasno tanka.

U širem smislu, predstava djeluje kao dijagnoza društva u kojem su „vlastohlepni prostaci“ preuzeli riječ, a misao postala sumnjiva. Umjetnost u tom kontekstu ostaje jedan od rijetkih prostora u kojem se još uvijek postavljaju pitanja. Iako kazalište ne može promijeniti svijet, ono ga može osvijetliti i natjerati nas da, makar na trenutak, pogledamo u lice vlastitom apsurd.

Tuzlanski *Tango* nije samo oživljavanje Mrožekova teksta, nego njegovo prevođenje u današnjicu. To je predstava o padu autoriteta, o nestanku ideala, o svijetu koji je izgubio osjećaj za red i smisao. Ali prije svega, to je predstava o nama – o publici koja, prepoznajući taj nered, možda u sebi još uvijek nosi tračak otpora.

U vremenu u kojem je tragedija postala nemoguća, ostaje nam samo farsa. A iz te farse – možda i jedine preostale istine – tuzlanski *Tango* izvlači svoj najjači ton.

Ono što ovu predstavu dodatno ističe jest svjesno traženje suvremenog ritma i govora. Nakon dojmljivog estetskog i simboličkog sloja, Milenkovićev *Tango* nastavlja se u preciznoj analizi dramske strukture, glumačkih odnosa i redateljskih odluka – u čemu se prepoznaje sinteza klasične discipline i aktualnog društvenog komentara.

Tango Sławomira Mrożeka jedno je od onih djela koja, unatoč vremenu nastanka (1964.), ne prestaju odzvanjati svojom oštrinom i satiričnom snagom. Tuzlanska izvedba u režiji Radoslava Milenkovića doprinosi toj trajnoj relevantnosti: predstava ne teži muzejskoj rekonstrukciji, već traži suvremen glas koji će Mrožekovu ironiju i egzistencijalnu tjeskobu preseliti u današnji društveni ambijent.

Radnja ostaje prepoznatljiva – mladi Artur pokušava uspostaviti red u kući koja je skliznula u dekadenciju: roditelji poput Stomile i Eleonore žive u letargiji, dok neredi, nesporednosti i moralni relativizam preuzimaju kontrolu. Autor kroz komične i apsurdne situacije izlaže dublje filozofske dileme: može li individualni zahtjev za „redom“ preživjeti u svijetu koji nema zajedničke vrijednosti?

Režija Radoslava Milenkovića skreće pozornost na univerzalnost sukoba generacija i na to kako je danas osjećaj besmisla često prikriven trivijalnostima svakodnevice.

Scenska realizacija i gluma

Scenografija Vladislave Cunnington koristi gomilu namještaja i relikvija, prostor je gotovo klaustrofobičan, a opet dinamičan: predmeti leže razbacani, simbolizirajući raspad reda i pamćenja. Glazba Denisa Hadžića i suptilna uporaba zvuka efektno prate ritam

predstave, ali nikada ne nadvladavaju govor glumaca. Kostimi Vesne Teodosić naglašavaju razliku između „starih“ i „novih“ vrijednosti bez pompe – to je kostimografija koja služi drami, ne prevladava je.

Glumački ansambl predvodi Adnan Omerović u ulozi Arthura, čija unutarnja borba s protokom vremena i razvodnjelim moralom postaje jezgra predstave. Njegov Artur nije karikatura – Omerović ga interpretira s mjerom, dopuštajući publici da osjeti i sram i idealizam lika. Nermin Omić i Elvira Aljukić grade snažne, nijansirane figure roditelja koji su, iako komični, također žrtve vlastitog opuštenog odnosa prema svijetu. Remira Osmanović, Milenko Iliktarević, Jana Miletić i Elvis Jahić daju podršku koja je istodobno precizna i emotivna, bez viška retorike.

Režija i interpretacija teksta

Milenković pristupa Mrožeku s jasnom idejom: umjesto da predstavu pretvori u moralnu lekciju, on čuva ironiju i dopušta da apsurd proizlazi iz odnosa među likovima. U intervjuu redatelj je naglasio da ga zanima pitanje zašto je danas prosta pobuna gotovo nemoguća i koliko su mehanizmi društvene pasivnosti snažni – pitanje koje izravno rezonira s današnjim gledateljem. Ovaj interpretativni sloj daje predstavi ne samo lokalni, nego i univerzalni naboj.

Predstava uspješno balansira humor i gorčinu; tempo često pogađa pravi trenutak; glumačka disciplina održava tekst živim. Scenska slika – kaotična, ali artikulirana – vizualno pojačava autorovu poruku o raspadu društvenih normi. Peta večer donijela je publiku koja je jasno bila uključena: smijeh je bio čest, ali su mnoge scene ostavile i dug, tihi odjek.

Tuzlanski *Tango* u režiji Radoslava Milenkovića predstava je koja potvrđuje snagu klasika kada se postavi s energijom, razumijevanjem i estetskom dosljednošću. Predstava drži publiku (ponekad kroz smijeh, ponekad kroz nelagodu) i postavlja pitanja koja ne nestaju po završetku svjetla. Za bilten 42. Kazališnih susreta u Brčkom vrijedi istaknuti kako izvođačka energija i redateljska ambicija čine od ove izvedbe pouzdan, intelektualno i emotivno poticajan susret s Mrožekom.

Kristian Bilić

UVIJEK IGRAMO U ČAST JAGOŠU, A PUBLIKA TO PREPOZNA I NAGRADI APLAUZOM

Četvrte festivalske večeri u Brčkom igrana je predstava „Čelava pjevačica“ u izvedbi ansambla Centra za kulturu Tivat, koja je jedna od najnagrađivanijih predstava u regionu.

Moglo bi se na prvu reći da je publika odlično prihvatila ovu predstavu koju je režirao Jagoš Marković – predstavu kojom se, nažalost, oprostio od ovoga svijeta i dragog mu pozorišta, te za koju je dobio posljednju nagradu u životu.

Direktor Centra za kulturu Tivat, Goran Božović, potvrdio je da je „Čelava pjevačica“ jedna od najnagrađivanijih predstava u njihovoj bogatoj produkciji, odnosno u opsežnom pozorišnom repertoaru Centra za kulturu Tivat. Kao što je istakao, u dosadašnjih 25 godina relizovali su više od 40 pozorišnih produkcija, a ova je do sada najbolja i sa najviše nagrada, na šta su itekako ponosni.

„Kuriozitet je i to da je ‘Čelava pjevačica’ u našoj

produkciji i najnagrađivanija predstava u istoriji crnogorskog pozorišta. Dakle, na dosadašnjih 12 takmičarskih festivala u regionu osvojeno je 35 nagrada. A nadam se da to nije kraj. Nadam se da ćemo uspješno proći i na budućim festivalskim učešćima koja slijede, a jedno od tih je i ovo u Brčkom. I ponosni smo i drago nam je da imamo priliku, što široj publici u regionu, prezentovati ovo remek djelo koje je posljednja predstava Jagoša Markovića. Testamentarna predstava, ne samo zato što je posljednja, već iz razloga što je on, kao da je znao, apsurdno, da je ovo kraj u ovom zemaljskom životnom ciklusu, nepogrješivo ugradio sebe u ovoj predstavi, a to mogu, gledajući ovu predstavu, procijeniti svi oni koji su ga poznavali. U predstavi, zaista, postoje trenuci koji asociraju na njega, do te mjere da su nas čak u Beogradu, kad smo igrali prvi put nakon njegovog odlaska, umjetnici pitali da li smo prerežirali neke dijelove u predstavi. Dakle, zaista je pečat Jagoša Markovića, ako možemo

tako reći, oproštaj na najvišem mogućem nivou pozorišnog genija i čarobnjaka rediteljskog zanata u pozorišnoj djelatnosti“, kazao je Božović.

Marković je imao ogromnu strast prema svom poslu i poseban odnos sa glumcima.

„Imao je strast, imao je prvenstveno ljubav i imao je veru. A to koliko je on štitio i voleo glumce, to zna svako ko je imao sreću da radi sa njim. On je bio reditelj koji je bez problema svakog ponaosob, za tili čas, mogao da odvede, da dosegne sam vrh. To je bio takav čovek i to je bio takav reditelj. I što se mene tiče, vreme se u pozorištu meri od Jagoša do Jagoša“, rekla je glumica Sandra Bugarski.

Glumac Branko Vidaković, dodao je da mu je bilo zadovoljstvo da se druži sa Jagošem, da ga zna. Kako je kazao, bio je u dobrom smislu pozorišni mangup i kad krene da mu radi mašta, a to je bilo često, onda tu nije bilo kraja, to je bilo fantastično.

„Umeo je da pridobije glumce za svoju priču. Uvek je dolazio spreman, bio perfektan, što je odlika velikih reditelja, posebno da napravi zaveru među svojim glumcima, da ih ubedi. I onda smo nepobedivi, protiv celog sveta ako treba. A to je on umeo, da sastavi priču tako da ga glumci slede bez pogovora“, naglasio je Vidaković.

Olga Odanović, koja se, kako je rekla, sa Jagošem znala od treće godine Akademije, o njemu ističe da je bio pozorište sam po sebi, veliki ljubitelj pozorišta.

„I tu ljubav je prenosio na glumce. Imao je, naravno, glumce sa kojima je jako volio da radi. Između ostalog, to je ovih šestoro ljudi koji su u ‘Ćelavoj pevačici’. Mi smo pre svega i njegovi prijatelji i dosta dobro se znamo i osećamo. I nije morao uvek sve da kaže, mi znamo šta hoće i šta misli. On je bio vanserijski čovek pre svega, pa onda reditelj. Po meni, ne postoji danas reditelj koji je imao tu moć da vas ubedi u nešto što vi apsolutno ne verujete da možete. On vas ubedi da možete. Ja nisam radila s takvim rediteljima koji imaju tu magiju i tu moć i tu ljubav. Rad na ‘Ćelavoj pevačici’ je bio pun ljubavi. Ova predstava je puna ljubavi. To jeste komedija, apsurdna, granica negdje između komedije i tragedije, ali pre svega bila je ljubav. Jagoš je bio ljubav. I tu ljubav prenosi na nas. Neverovatan je bio. To je bila

neverovatna energija i Jagoš je sa svojih 57 godina, kad nas je napustio, ja mislim, preživeo jedno šest života“, riječi su glumice Odanović.

Govoreći o samom procesu rada na predstavi, glumci iz Beograda istakli su da im je najteži izazov bio savladavanje jezika – nečega za šta su verovali da već poznaju i razumeju. Ispostavilo se, međutim, da je to zahtevalo veliki trud i posvećenost, jer je podrazumevalo potpunu transformaciju. S druge strane, dolazak na večernje probe kod Jagoša, istakli su, bio je istinska radost. „To je bila jedna velika, divna poslastica za sve ljubitelje pozorišta, a naročito za mlade glumce koji, nažalost, nisu imali privilegiju da rade s njim.“

Prema riječima direktora Božovića, specifikum ove interpretacije „Ćelave pevačice“ jeste u tome što je ona i jezički prevedena na bokeški dijelekat, ali i kulturološki potpuno trasponovana iz Londona u Boku Kotorsku.

„I na sjajan način prikazuje tu učmalost života i te ustajale odnose, te odnose bez odnosa, odnose bez ljubavi i te besmislene repetitive iz dan u dan, pokušaj opet nekog razumijevanja tog odnosa, pronalaženja smisla u tome i opet ponovno gubljenja u svom tom apsurdu. Ali opet, apsurd jeste neizostavan dio života, onako, bez apsurdna život ne bi bio potpun na neki način, ali što ga bolje razumijemo, lakše će nam pasti. U suštini, Jagoš je našao dobru formulu, uz, naravno, izvanredan prevod Nevena Staničića, ovaj bokeški dijelekat i prevođenje priče u bokeški kontekst. Jagoš je našao odličnu formulu da opet na originalan način prikaže teatar apsurdna. Teatar apsurdna, odnosno antidrama, nije baš popularna pozorišna forma što se tiče publike, ali evo uspjeli smo prikazati apsurd života na specifičan način, a opet doprijeti do šire publike da mogu da na neki način razumiju sve što se tu dešava“, pojasnio je Božović.

Odanović je mišljenja da pozorište ne može da mijenja svijet, ali može da mijenja neke stvari u životu, kao što je rekao Vidaković, da pročišćava ljude, čime je uloga pozorišta obavljena. Zaključili su da je katarza jako važna u životu, ali i u pozorištu.

Sanita Jerković-Ibrahimović

KROZ DJEČIJE PREDSTAVE DO DOBROTE I PRAVDE

Izvođenjem predstave „Oholica“ u objektima dječijeg zabavišta „Naša djeca“ u Kolobari, a potom i u Nušićevoj, zatvoren je prateći program ovogodišnjih Internacionalnih teatarskih susreta Brčko distrikta BiH.

Predstava „Oholica“ u produkciji Lutkarskog kazališta Mostar, predstavlja adaptaciju poznate bajke „Kraljevna i žabac“. Kroz lutke, muziku i maštovitu scenografiju, djecu se na jednostavan i slikovit način uči o dobroti, ljubaznosti i važnosti uvažavanja drugih te im se približavaju važna pitanja: zašto je oholost štetna, zašto je važno poštovati druge, biti iskren, empatičan i spreman na promjenu.

U fokusu priče je mlada kraljevna koja, vođena ohološću i sebičnošću, zatvara prelijepog leptira u kutiju, ne poštuje obećanja i ponaša se sebično. Kroz niz događaja u jezero joj ispada i zlatna loptica koju pronalazi žabac – začarani princ, čime započinje

put promjene. Da bi dobila lopticu nazad, kraljevna mora ispuniti tri želje...

Ulogu kraljevine u ovoj veoma dinamičnoj, razigranoj i duboko poučnoj priči, iznijela je mlada glumica Marta Haubrich, koja je mališane vodila kroz svijet emocija, vrijednosti i promjena.

Djeca su s oduševljenjem i iskrenošću reagovala u trenucima kada bi mlada kraljevna pokazala oholost ili nepoštovanje prema drugima, jasno izražavajući osjećaj za pravdu i suosjećanje, što je ovoj predstavi dalo poseban čar i značaj. Djeca ne znaju sakriti emocije i vidi se da oholost nema mjesta u životu.

„Nama je jako drago kada djeca ovako reaguju, kada vide nepravdu i onda nam dobace: *Ti nisi princeza! Ti ne možeš biti princeza! To nije u redu, pusti leptira!* – Reakcije publike su nam jako bitne i tada znamo da radimo pravi posao, jer im pokazujemo što

je u redu, a što nije“, rekla je glumica Haubrich.

Predstava djeci prenosi snažnu poruku, a to je da nikada nije kasno otvoriti srce, ispraviti greške i krenuti putem dobrote. Uči ih da svako novo jutro donosi priliku za promjenu, za ljubaznu riječ, za dobro djelo koje može uljepšati nečiji dan, pa i cijeli život.

„Naša princeza na kraju predstave, kada shvati da je pogriješila, odluči se popraviti. Mi to prikazemo kao da se ide fizički popraviti, ali zapravo kolega kasnije izađe i kaže da se zaista popravila, da je našla princa, da je postala prava princeza. U životu je jako bitno biti dobar prema drugima, jer to je ono što nas čini dobrim ljudima.“

Koliku važnost ovakve predstave imaju za naše najmlađe? Mogu li iz ovih čarobnih scenskih priča ponijeti poruke o dobroti, poštovanju i istinskim životnim vrijednostima koje će ih pratiti i oblikovati dok odrastaju?

„Mislim da su jako značajne, jer mislim djeca puno više mogu shvatiti kad im se nešto prikaže, kada nešto gledaju i kada vide te likove. Naravno, i kroz priču, ali predstave su jedan poseban način gdje se djeci može nešto jasno pokazati. Mislim da su jako bitne i da je tu uloga kazališta, prvenstveno lutkarskih – pa i ostalih, da odgajaju mladu publiku nekim vrijedno-

stima koje su bitne i pozitivne. Isto tako – da ukažu i na one negativne.“

Sve to što ste rekli je jedan veliki teret, jer je velika odgovornost igrati pred djecom.

„Da, jer su oni jako iskreni. Mislim da je najveća odgovornost, počevši od roditelja, do odgajatelja, pa i nas glumaca – odgojiti tu malu djecu u osobe koje će poslije postati dobri ljudi.“

Predstava „Oholica“ zatvorila je prateći program ovogodišnjih teatarskih susreta snažnom porukom o dobroti, promjeni i uvažavanju drugih. Djeca su kroz glumu, muziku i emocije imala priliku ne samo da se zabave, već i da nauče važne životne lekcije. Njihove iskrene reakcije pokazale su koliko dječiji teatar može da oblikuje svijest, razvija empatiju i podstiče osjećaj za pravdu.

U vremenu kada su prave vrijednosti često zasjenjene površnim sadržajima, ovakve predstave podsjećaju i djecu i odrasle da istinska ljepota dolazi iznutra, iz hrabrosti da priznamo grešku, iz spremnosti da budemo bolji i da budemo tu jedni za druge.

Jer pozorište za djecu nije samo igra, ono je prostor učenja, rasta i izgradnje boljeg društva.

Mirsad Zahirović

MEDIJSKI SPONZORI:

federalnatv

RNU "Radio Brčko"
РНУ "Радио Брчко"

Радио Телевизија Републике Српске

VAŽNI TELEFONSKI BROJEVI U BRČKOM

Dom zdravlja	049/217-422
Policija Distrikta	122,049/233-200
Hitna pomoć	124,049/217-422
Vatrogasci	123
Dom kulture	049/216-511, 233-820, 212-803
Vlada Brčko distrikta	049/216-011, 216-093
Biblioteka / Knjižnica	049/212-709
Umjetnička galerija	049/211-738

Za detaljnije informacije o ovogodišnjim
Internacionalnim teatarskim susretima Brčko distrikta BiH
skenirajte QR kod

Internacionalni teatarski susreti Brčko distrikta BiH

REDAKCIJA INTERNACIONALNIH TEATARSKIH SUSRETA BRČKO DISTRIKTA BiH 2025. GODINE

Glavna i odgovorna urednica: Ružica Lukić

Urednica: Sandra Živković

Tehnički urednik: Fahrudin Dino Alić

Članovi redakcije: Amar Husejnović, Bojana Savić, Duško Radovanović,
Edin Hadžić, Edin Osmanbašić, Ena Gluhaković, Kristijan Bilić, Marija Radić, Miljana Đurđević,
Miroslav Obradović, Mirsad Zahirović, Sanita Jerković-Ibrahimović

Fotografija: Dejan Đurković, Dragan Deanović

Izdavač: Vlada Brčko distrikta BiH - Odjel/Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu

Štamparija: "Gama" Brčko

INTERNACIONALNI
TEATARSKI SUSRETI
BRČKO DISTRIKTA BiH

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ
ТЕАТАРСКИ СУСРЕТИ
БРЧКО ДИСТРИКТА БиХ

PROGRAM 16. - 24. X 2025. ПРОГРАМ

LJUDI OD VOSKA

Pisac: Mate Matišić; Režija: Ivan Vanja Alač
Narodno pozorište Sombor, Srbija

Četvrtak
16. 10.
19:30
Четвртак

ЉУДИ ОД ВОСКА

Писац: Мате Матишић; Режија: Иван Вања Алач
Народно позориште Сомбор, Србија

NARODNI POSLANIK

Pisac: Branislav Nušić; Režija: Egon Savin
Makedonski Narodni Teatar
Skoplje, Sjeverna Makedonija

Petak
17. 10.
19:30
Петак

НАРОДНИ ПОСЛАНИК

Писац: Бранислав Нушић; Режија: Егон Савин
Македонски Народни Театар
Скопље, Сјеверна Македонија

SMRT NA DOPUSTU

Pisac: José Saramago; Režija: Kokan Mladenović
Gradsko Satiričko kazalište Kerempuh
Zagreb, Hrvatska

Subota
18. 10.
19:30
Субота

СМРТ НА ДОПУСТУ

Писац: Жозе Сарамаго; Режија: Кокан Младеновић
Градско Сатиричко казалиште Керемпух
Загреб, Хрватска

ČELAVA PJEVAČICA

Pisac: Eugène Ionesco; Režija: Jagoš Marković
Centar za kulturu Tivat,
Crna Gora

Nedjelja
19. 10.
19:30
Недјеља

ЂЕЛАВА ПЈЕВАЧИЦА

Писац: Ежен Јонеско; Режија: Јагош Марковић
Центар за културу Тиват,
Црна Гора

TANGO

Pisac: Slavomir Mrožek; Režija: Radoslav Milenković
Narodno pozorište Tuzla,
Bosna i Hercegovina

Ponedjeljak
20. 10.
19:30
Понедељак

ТАНГО

Писац: Славомир Мрожек; Режија: Радослав Миленковић
Народно позориште Тузла,
Босна и Херцеговина

MIHAEL KOLHAS

Pisac: Heinrich von Kleist; Režija: Boris Liješević
Jugoslovensko dramsko pozorište,
Beograd, Srbija

Utorak
21. 10.
19:30
Уторак

МИХАЕЛ КОЛХАС

Писац: Хајнрих фон Клајст; Режија: Борис Лијешевић
Југословенско драмско позориште,
Београд, Србија

SJAJ ZVEZDA NA PLAFONU

Pisac: Johanna Thydel; Režija: Damjan Kecojević
Malo pozorište „Duško Radović“,
Beograd, Srbija

Srijeda
22. 10.
19:30
Сриједа

СЈАЈ ЗВЕЗДА НА ПЛАФОНУ

Писац: Јохана Тидел; Режија: Дамјан Кецојевић
Мало позориште „Душко Радовић“,
Београд, Србија

MAJSTORI, MAJSTORI

Pisac: Goran Marković; Režija: Marko Misirach
Narodno pozorište Republike Srpske,
Banja Luka, BiH

Četvrtak
23. 10.
19:30
Четвртак

МАЈСТОРИ, МАЈСТОРИ

Писац: Горан Марковић; Режија: Марко Мисирача
Народно позориште Републике Српске,
Бања Лука, БиХ

NA DRINI ČUPRIJA

Pisac: Ivo Andrić; Režija: Tihomir Stanić
YugoArt Beograd, Srbija

Petak
24. 10.
19:30
Петак

НА ДРИНИ ЋУПРИЈА

Писац: Иво Андрић; Режија: Тихомир Станић
ЈугоАрт Београд, Србија

XLII